

แนวทางการดำเนินงานคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ๕ ช่วงวัย (๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน)

“สัปดาห์รณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๖”

ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๑. หน่วยงานภายในกระทรวงสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย โดยสถาบันพัฒนาอนามัยเด็กแห่งชาติ ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ๕ ช่วงวัย (๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน) ดังนี้

๑.๑ หน่วยงานระดับจังหวัดทุกจังหวัดดำเนินการคัดกรองพัฒนาการเด็ก ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๑.๒ กลุ่มเป้าหมายคือ เด็กไทยทุกคน จากฐานข้อมูล ๔๓ แฟ้ม (ส่วนกลางสนับสนุนข้อมูลประมาณการประชากรกลุ่มเป้าหมายคัดกรอง ๕ ช่วงวัย (๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน) รายจังหวัดจากฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ซึ่งเป็นจำนวนเป้าหมายเฉพาะในช่วงรณรงค์ฯ ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

๑) การเตรียมการก่อนการรณรงค์

๑.๑) ศูนย์อนามัยร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดประชุมชี้แจงวางแผนรณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ๕ ช่วงวัย ทั้งเชิงรุกและเชิงรับ รวมถึงวางแผนการติดตามเด็กที่ไม่มาตามนัด

- การดำเนินการเชิงรุก หมายถึง การคัดกรองพัฒนาการในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกรูปแบบ บ้าน ชุมชน และระดมพลในพื้นที่ที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นจำนวนมาก

- การดำเนินการเชิงรับ หมายถึง การคัดกรองพัฒนาการเด็กในสถานบริการทุกระดับ

- เตรียมความพร้อมทักษะการประเมินคัดกรองพัฒนาการเด็กให้กับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขรายใหม่ และทบทวนรายการรวมถึงเตรียมอุปกรณ์ และความพร้อมด้านอื่นๆ

๑.๒) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ สถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ทุกรูปแบบและอาสาสมัครสาธารณสุข สํารวจข้อมูลจำนวนเด็กปฐมวัย ๕ ช่วงวัย (๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน) จัดทำทะเบียนรายชื่อ พร้อมชื่อผู้ปกครอง ส่งให้สถานบริการสาธารณสุขของแต่ละพื้นที่โดยกำหนดช่วงอายุเด็กปฐมวัย ๕ ช่วงวัย (๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน)

ตาราง กำหนดช่วงอายุเด็กเกิดเพื่อการคัดกรองพัฒนาการเด็ก ๕ ช่วงวัย (๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน) ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖

อายุ	ช่วงอายุ	เด็กที่เกิดระหว่าง
๙ เดือน	๙ เดือนถึง ๙ เดือน ๒๙ วัน	๑๑ ก.ย.๖๕ - ๑๔ ต.ค.๖๕
๑๘ เดือน	๑๘ เดือนถึง ๑๘ เดือน ๒๙ วัน	๑๑ ธ.ค.๖๕ - ๑๔ ม.ค.๖๕
๓๐ เดือน	๓๐ เดือนถึง ๓๐ เดือน ๒๙ วัน	๑๑ ธ.ค.๖๓ - ๑๔ ม.ค.๖๔
๔๒ เดือน	๔๒ เดือนถึง ๔๒ เดือน ๒๙ วัน	๑๑ ธ.ค.๖๒ - ๑๔ ม.ค.๖๓
๖๐ เดือน	๖๐ เดือนถึง ๖๐ เดือน ๒๙ วัน	๑๑ มิ.ย.๖๑ - ๑๔ ก.ค.๖๑

๑.๓) กำหนด Setting คัดกรองพัฒนาการ ได้แก่ สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่ง สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกรูปแบบ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนที่ดูแลเด็กปฐมวัย (๘ แห่ง ได้แก่ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต จังหวัดปทุมธานี สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท จังหวัดนนทบุรี สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านแคนทอง จังหวัดขอนแก่น สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านเวียงพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ สถานสงเคราะห์เด็กหญิง จังหวัดอุดรธานี

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนบ้านสงขลา จังหวัดสงขลา) ทดษสถานหญิงที่ดูแลเด็ก และครอบครัวที่เข้าร่วมโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

- ในส่วน Setting ที่ไม่มีบุคลากรคัดกรองพัฒนาการเด็กขอให้หน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ประสานและพิจารณาจัดทีม เพื่อเข้าคัดกรองพัฒนาการเด็กใน Setting ดังกล่าว

- เตรียมความพร้อมการคัดกรองพัฒนาการเด็ก ๕ ช่วงวัย การจัดเก็บและจัดส่งข้อมูลตามโครงสร้างมาตรฐานข้อมูลด้านสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข

- สื่อสาร ประชาสัมพันธ์แผนการรณรงค์คัดกรองฯ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และประชาชนทั่วไปรับทราบทุกช่องทาง อาทิเช่น โปสเตอร์แผ่นพับ วิทยุชุมชน สื่อบุคคล เป็นต้น

๒) ระหว่างการรณรงค์ (วันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖)

๒.๑) หน่วยบริการทุกแห่งคัดกรองเด็ก กลุ่มอายุ ๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน ด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual : DSPM) โดยมีแนวทางการจัดบริการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยในหน่วยบริการสาธารณสุข ดังนี้

- นัดหมายผู้เลี้ยงดูและเด็กตามทะเบียนรายชื่อกลุ่มเป้าหมาย ๕ ช่วงวัย โดยนัดหมายเป็นช่วงเวลาและจำกัดจำนวนผู้พาเด็กมาไม่เกิน ๑ คน เพื่อลดความแออัด
- เด็กและผู้เลี้ยงดูต้องใส่หน้ากากอนามัยและเข้าสู่ระบบคัดกรองของหน่วยบริการ
- บุคลากรมีการป้องกันตนเอง ใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือก่อนและหลังให้บริการ
- ทำความสะอาดสถานที่ อุปกรณ์ เครื่องมือตามเกณฑ์มาตรฐาน
- จัดสถานที่นั่งรอตรวจให้มีระยะห่างอย่างน้อย ๑ เมตร
- ให้บริการแบบ ONE STOP SERVICE

ในกรณีหน่วยบริการสาธารณสุขไม่สามารถจัดบริการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัยหรือพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดูเด็กกลุ่มเป้าหมายไม่นำเด็กมารับการตรวจคัดกรอง ให้หน่วยบริการสาธารณสุขดำเนินการต่อไป

๒.๑.๑ ประสานพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู กลุ่มเป้าหมาย ๕ กลุ่มวัย ให้คัดกรองบุตรหลานของตนเองด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) และแจ้งผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กให้หน่วยบริการสาธารณสุขทราบ

๒.๑.๒ ประสาน อสม. /ครูผู้ดูแลเด็ก ให้คัดกรองเด็กในชุมชนในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM) และแจ้งผลการคัดกรองให้หน่วยบริการสาธารณสุขทราบ

๒.๒) หน่วยบริการบันทึกข้อมูลการคัดกรองพัฒนาการเด็กใน Health Information System (HIS) และส่งออก ๔๓ แฟ้ม เข้าสู่ระบบ HDC ของจังหวัด

๒.๓) ผู้จัดการระบบการดูแลส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (CPM) ระดับเขต ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ กำกับ ติดตามการดำเนินการตามแผน

๒.๔) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ และสถานบริการทุกระดับ ติดตามค้นหาเด็กเพิ่มเติมในชุมชน กรณีกลุ่มเป้าหมายมารับบริการไม่ครบถ้วน โดยอาศัยภาคีเครือข่าย ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนอนุบาล และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และพิจารณาจัดทีมเข้าคัดกรองพัฒนาการเด็กกลุ่มเป้าหมาย

๓) หลังการรณรงค์

๓.๑) ผู้จัดการระบบการดูแลส่งเสริมพัฒนาการเด็กระดับเขต (CPM) จังหวัด ตรวจสอบข้อมูลในระบบ HDC จังหวัด และแก้ไขภายในวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เวลา ๒๔.๐๐ น.

๓.๒) บุคลากรสาธารณสุขร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข ครูผู้ดูแลเด็ก และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จัดทำบัญชีรายชื่อติดตามเด็กพัฒนาการสงสัยล่าช้าภายหลังการคัดกรอง เพื่อติดตามแจ้งเตือน ๒ สัปดาห์ก่อนนัดหมายและ/หรือติดตามเยี่ยมบ้าน แนะนำพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการอย่างน้อย สัปดาห์ละ ๑ ครั้ง พร้อมแจ้งเตือนซ้ำเพื่อให้มารับการประเมินพัฒนาการซ้ำภายใน ๑ เดือนหลังการคัดกรอง

๓.๓) หน่วยบริการบันทึกข้อมูลผลการคัดกรองซ้ำ และส่งเข้า HDC จังหวัด ในกลุ่มเด็กที่พบสงสัย พัฒนาการล่าช้า และได้รับการกระตุ้นส่งเสริมพัฒนาการจากพ่อแม่ ผู้ดูแลเด็กภายใน ๑ เดือน ในวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๖ เวลา ๒๔.๐๐ น.

๓.๔) หน่วยบริการทุกหน่วยดำเนินการตามแผนติดตามเด็กที่อาจไม่มาตามนัด หรือเด็กที่ขาดการติดตาม ดังนี้

๓.๔.๑) จัดทำทะเบียนรายชื่อ ที่อยู่ หน่วยบริการที่รับผิดชอบเด็กที่มีพัฒนาการสงสัยล่าช้า

๓.๔.๒) จัดระบบติดตามเด็กที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยใช้เครือข่าย FCT/ตำบลจัดการ สุขภาพ ติดตามเด็กในเขตรับผิดชอบ เช่น

- กรณีเด็กอยู่ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย สถานสงเคราะห์ ท้องถิ่นสถานหญิงที่ดูแลเด็ก ให้ติดตามผ่านครูผู้ดูแลเด็ก หรือผู้ปกครอง

- กรณีเด็กอยู่ในชุมชน เจ้าหน้าที่ รพ.สต. ประสานส่งรายชื่อให้ อสม.ติดตามเยี่ยมบ้าน

- แจกหนังสือติดตามไปยังบ้าน/โทรศัพท์ตามผู้ปกครอง

- เด็กที่มาไม่ได้/ไม่มีค่าใช้จ่ายเดินทาง/อื่นๆ : สสอ./รพ.สต. ประสาน อปท./พมจ.

ในพื้นที่ให้การช่วยเหลือด้านค่าใช้จ่ายมาตรวจประเมินซ้ำ

๓.๕) เมื่อประเมินซ้ำแล้วพบว่า เด็กมีพัฒนาการล่าช้า ให้ส่งต่อไปยังหน่วยบริการตามระบบส่งต่อ ที่กำหนดเพื่อให้เด็กได้รับการดูแลอย่างต่อเนื่อง

๓.๖) สรุปวิเคราะห์ผลการคัดกรองพัฒนาการเด็ก ดังนี้

๓.๖.๑) ผู้จัดการระบบการดูแลส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (CPM) ระดับอำเภอ นำเสนอ คณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับอำเภอที่มีนายอำเภอเป็นประธาน

๓.๖.๒) ผู้จัดการระบบการดูแลส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (CPM) ระดับจังหวัด นำเสนอ คณะกรรมการ วางแผนและประเมินผลด้านสาธารณสุข และเป็นวาระนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะอนุกรรมการส่งเสริม การพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด

๓.๖.๓) ผู้จัดการระบบการดูแลส่งเสริมพัฒนาการเด็ก (CPM) ระดับเขต นำเสนอคณะกรรมการ เขตสุขภาพ

๓.๗) หน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เช่น ศูนย์อนามัยที่ ๑-๑๒ สถาบันพัฒนาสุขภาพเขตเมือง และศูนย์สุขภาพจิตที่ ๑-๑๒ สุ่มประเมินผลการคัดกรองพัฒนาการเชิงคุณภาพ เพื่อเปรียบเทียบผลการคัดกรอง พัฒนาการของผู้ประเมินระดับพื้นที่สำหรับเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาเพิ่มพูนศักยภาพเจ้าหน้าที่ต่อไป

๒. หน่วยงานภายนอกกระทรวงสาธารณสุข

๒.๑ กรมแพทยทหารบก กรมแพทยทหารเรือ กรมแพทยทหารอากาศ

บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข กรมแพทยทหารบก กรมแพทยทหารเรือ กรมแพทยทหารอากาศ ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑.๑ คัดกรองพัฒนาการเด็ก กลุ่มอายุ ๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน ของหน่วยบริการสังกัด กรมแพทยทหารบก กรมการแพทยทหารเรือ กรมการแพทยทหารอากาศ ทั่วประเทศ ได้แก่ โรงพยาบาล สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ในพื้นที่รับผิดชอบ ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ด้วยคู่มือเฝ้าระวังและ ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

หมายเหตุ : เป้าหมายการคัดกรอง : ตามจำนวนที่หน่วยบริการสังกัดกรมแพทยทหารบก กรมแพทยทหารเรือ กรมแพทยทหารอากาศ เป็นผู้กำหนด

๒.๒ กรุงเทพมหานคร

บุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

๒.๒.๑ คัดกรองพัฒนาการเด็ก กลุ่มอายุ ๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน ในศูนย์บริการสาธารณสุข และสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักอนามัย และสำนักพัฒนาสังคมกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ด้วยคู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

หมายเหตุ : เป้าหมายการคัดกรอง : ตามจำนวนที่หน่วยบริการสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นผู้กำหนด

๒.๓ กระทรวงมหาดไทย

๒.๓.๑ ประชาสัมพันธ์ “สัปดาห์รณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๖” ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ประสานส่งรายชื่อกลุ่มเป้าหมาย ให้กับหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ และสนับสนุนการคัดกรองเด็กอายุ ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงมหาดไทย

๒.๓.๒ สนับสนุนให้ครูผู้ดูแลเด็กมีและใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

๒.๓.๓ ครูผู้ดูแลเด็กจัดทำทะเบียนรายชื่อเด็กที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคัดกรองแล้วพบสงสัย พัฒนาการล่าช้าเพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านที่พบปัญหา และติดตาม ให้เด็กดังกล่าวมารับการตรวจประเมินซ้ำ ภายใน ๑ เดือน

๒.๔ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

๒.๔.๑ ประชาสัมพันธ์ “สัปดาห์รณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๖” ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ประสานส่งรายชื่อกลุ่มเป้าหมาย ให้กับหน่วยบริการสาธารณสุข ในพื้นที่และสนับสนุนการคัดกรองเด็กอายุ ๙, ๑๘, ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเอกชน สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน บ้านพักเด็กและครอบครัวที่ดูแลเด็กปฐมวัย

๒.๔.๒ สนับสนุนให้ครูผู้ดูแลเด็กมีและใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

๒.๔.๓ ครูผู้ดูแลเด็กจัดทำทะเบียนรายชื่อเด็กที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคัดกรองแล้วพบสงสัย พัฒนาการล่าช้า เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านที่พบปัญหา และติดตาม ให้เด็กดังกล่าวมารับการตรวจประเมินซ้ำ ภายใน ๑ เดือน

๒.๔.๔ ติดตาม กำกับ นำข้อมูลผลการคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย เป็นวาระการประชุม ในคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับจังหวัด

๒.๕ กระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๑ ประชาสัมพันธ์ “สัปดาห์รณรงค์คัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย ปีงบประมาณ ๒๕๖๖” ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๔ กรกฎาคม ๒๕๖๖ ประสานส่งรายชื่อกลุ่มเป้าหมาย ให้กับหน่วยบริการสาธารณสุขในพื้นที่ และสนับสนุนการคัดกรองเด็กอายุ ๓๐, ๔๒ และ ๖๐ เดือน ในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

๒.๕.๒ สนับสนุนให้ครูผู้ดูแลเด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมีและใช้คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (DSPM)

๒.๕.๓ ครูผู้ดูแลเด็กจัดทำทะเบียนรายชื่อเด็กที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขคัดกรองแล้วพบสงสัย พัฒนาการล่าช้า เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในด้านที่พบปัญหา และติดตาม ให้เด็กดังกล่าวมารับการตรวจประเมินซ้ำ ภายใน ๑ เดือน